

K PŘÍPRAVĚ A ORGANIZACI VZDUŠNÉHO VÝSADKU

V článku zobecním některé problémy, které vyplývají z přípravy a organizace výsadku na taktickém stupni a uvedu hlavní zásady jeho použití s důrazem na činnost ve výchozím prostoru pro vysazení, dále během přepravy vzduchem a při vysazení v týlu nepřítel.

Výchozí prostor pro vysazení se v souladu s článkem 105 řádu Všeob-Ř-1 „... volí co možná nejblíže od prostoru vysazení a podle terénu může být 20 až 30 km od linie fronty“. To téměř odpovídá vzdálenosti rozmístění pluků druhého sledu (zálohy) divize, ze kterých zpravidla určujeme výsadek. S přihlédnutím na značnou členitost a pokrytost terénu v zájmovém prostoru a při aplikaci uvedených ustanovení na naše podmínky lze předpokládat, že výchozí prostor (prakticky jeho západní okraj) je možné volit i blíže k přednímu okraji. Tím podstatně zkrátíme nezbytně nutnou dobu k přeletu výsadku do týlu nepřítel.

Vyjdeme-li z těchto předpokladů, jakož i ze zkušeností získaných při cvičeních, pak výsadek byl nejčastěji vysazován do hloubky 20—30 km a v ojedinělých případech i do větší hloubky. Z uvedených dvou hodnot, tj. vzdálenosti výchozího prostoru a hloubky vysazení, dostaneme celkovou **dálku vysazení** (tím chápeme vzdálenost z nakládacích ploch ve vyčkávacím prostoru na přistávací plochy v prostoru vysazení), která by v tomto případě dosahovala 40 až 60 km a v členitém terénu pouze 30—40 km. To s přihlédnutím na bojovou rychlost dopravních vrtulníků je necelých 8—15 minut letu.

Podstatné zkrácení dřívějších norem (vzdálenost vyčkávacích prostorů byla v rozmezí 40—70 i více km od linie fronty a hloubka vysazení dosahovala 30 až 80 km) vytváří příznivé podmínky pro všestranné zabezpečení přípravy a organizace výsadku včetně jeho vysazení a vedení boje. V této souvislosti považují za nutné zdůraznit, že zkrácení vzdálenosti se bezprostředně projevuje v podstatném zlepšení přímého zajištění výsadku ostatními jednotkami motostřeleckého pluku, zabezpečení druhý vojsk a speciálních vojsk, mnohem účinnější PVO, ochraně stíhacím letectvem a bojovými vrtulníky a v neposlední

řadě i raketovým vojskem a dělostřelectvem (v rámci celkového boje o palebnou převahu).

V článku 105 je také uvedeno, že „...**ve výchozím prostoru pro vysazení se určují hlavní a záložní nakládací plochy (místa) pro vrtulníky a vyčkávací prostory jednotek**“.

Pod pojmem **vyčkávací prostor** chápeme část terénu výchozího prostoru pro vysazení, kterou zaujímají jednotky po obdržení bojového úkolu k přípravě na vysazení do týlu nepřítele. Vyčkávací prostor určujeme v terénu, který skýtá maximální možnosti ukrytí, maskování rozmístěných jednotek, bojové techniky a materiálu. Současně by měl mít dostatek vodních zdrojů, vhodných příjezdových cest pro bojovou techniku, dopravní prostředky a pro přesun na jednotlivé nakládací plochy (místa).

Výsadek v určeném prostoru rozmísťujeme po rotách, které organizují **kruhové a přímé zajištění**. V závislosti na plnění stanovených úkolů přidělené jednotky rozmísťujeme s motostřeleckými rotami.

Velikost vyčkávacího prostoru může být **10–15 km²**, což je závislé na konfiguraci terénu, jeho pokrytosti, jakož i možnosti volby nakládacích míst uvnitř, podél nebo v bezprostřední blízkosti vyčkávacího prostoru (zpravidla do 1000 metrů). Určené jednotky zaujímají tento prostor s maximálním utajením, nejčastěji se setměním nebo v noci, za ztížených pozorovacích podmínek a při dodržení všech zásad maskování. Vyčkávací prostor jednotky zaujímají maximálně na dobu jedné noci. Tím je i ovlivněna příprava organizace a vlastní plánování výsadku.

Pro souběžnou organizaci bojového použití výsadku na stupni divize—prapor počítáme s dobou, která by neměla přesahovat 4–5 hodin. Tato doba odpovídá pro výsadek, který má být vysazen v průběhu následujícího dne a navíc v prvním pořadí. Přitom pro druhý či následný výsadek (vysazený v průběhu útoku divize k plnění různých úkolů) je reálné kalkulovat s dobou 2 hodin. V této souvislosti je nutné zdůraznit, že požadavek vysadit několik výsadeků v průběhu jednoho dne plínáší určité zvláštnosti, které ovlivňují nejen současnou metodu práce velitele a štábu, ale také tvorbu rozhodovacího procesu včetně obsahového zaměření bojové dokumentace.

V důsledku přiblížení vyčkávacího prostoru k linii fronty je zapotřebí docenit i tu skutečnost, že původní prostor rozmístění jednotky druhého sledu, která je předurčena k boji v týlu nepřítele, může být velmi často totožný s vyčkávacím prostorem. Tím také odpadne značná část dříve uskutečňovaných pochodů.

Záložní vyčkávací prostor zpravidla volíme 5–10 km od hlavního, aby byl vyloučen zásah obou prostorů jedním jaderným úderem střední mohutnosti.

Pokud v článku 105 je uvedeno, že se také „...**určují hlavní a záložní nakládací plochy (místa) pro vrtulníky**“, pak je zapotřebí, podle mého názoru, tuto situaci chápat tak, že v našich podmínkách půjde zejména o **nakládací místa**. Tato skutečnost je bezprostředně ovlivněna členitostí a pokrytostí terénu, jakož i menší pravděpodobností při výběru jedné a navíc vhodné plochy pro přistání např. více než 30 vrtulníků. Přitom je málo reálné, že tento počet vrtulníků soustředíme pouze na jedné ploše, téměř po dobu jedné hodiny a na účinný dosah nepřátelského dělostřelectva. V našich podmínkách je možné nejčastěji aplikovat takové zásady, kdy nakládací místo bude uvnitř, na obvodu nebo v blízkosti vyčkávacího prostoru, určené pro rychlé naložení bojové techniky, materiálu a pro nasazení osob do vrtulníků. Většinou pro každou rotu

s přidělenými prostředky (samostatnou četou) určujeme jedno **hlavní a záložní** nakládací místo. Celková rozloha nakládacího místa je závislá na plánovaném počtu a typu vrtulníků, které zde mají přistát.

K zabezpečení plynulého nakládání a nasednutí výsadku určujeme na nakládacím místě **stanoviště vrtulníku** o rozměrech 50×50 m pro vrtulníky Mi-8, Mi-17, popř. Mi-24 a 50×70 m pro těžké dopravní vrtulníky (Mi-6, Mi-26 a další). Navíc, ve směru letu vrtulníků je nutné kalkulovat se 100 m volného prostoru bez vyšších překážek (k zabezpečení rozběhu vrtulníku).

Další zásadou, kterou uplatňujeme v našich podmínkách, je, že dopravní výsadečové vrtulníky přistávají na nakládací místa uvnitř vyčkávacího prostoru nebo podél něho v **rojích**, popř. ve **dvojicích**, a to do bezprostřední blízkosti rozmístění výsadku (určitého počtu osob, bojové techniky a materiálu pro jeden dopravní výsadečový vrtulník), čímž se podstatně zkracuje potřebný čas k nakládání, nasednutí výsadku a současně i celková doba pobytu vrtulníku na stanovišti.

K **naložení** bojové techniky do jednoho vrtulníku zpravidla počítáme 10—15 minut a k **nasednutí** osob do 3 minut. **Vysazení** (vyložení) bojové techniky předpokládáme do 5 minut a **vysednutí** osob do 1 minuty.

K naložení bojové techniky, materiálu a nasednutí výsadku **zesíleného praporu** je celkem zapotřebí 25—30 minut. Za předpokladu, že úkoly spojené s nakládáním a upevněním bojové techniky plní dokonale připravené obsluhy, lze toto ukončit za 15—20 minut.

Po ukončení nakládání bojové techniky nasedají jednotky (na signál velitele), a to tak, aby bylo zakončeno 5 minut před vzletem. Ve zbývajícím době velitel vrtulníkové jednotky (útvary) předává signál o **dosažení pohotovosti** a přijímá rozkaz ke vzletu.

V případě, že pro přepravu výsadku vzduchem nebudou vyčleněny těžké dopravní vrtulníky (typ Mi-6 a další), jež jsou schopny přepravit veškerou bojovou a dopravní techniku organizačně začleněnou u motostřeleckých jednotek a útvarů, je nutné vyčlenit **zpětný odřad výsadku**. V odřadu soustřeďujeme veškerý materiál a bojovou techniku jednotek, které vzhledem k rozměrům a hmotnosti nelze přidělenými vrtulníky přepravit vzduchem. Zpětný odřad většinou rozmísťujeme uvnitř nebo v blízkosti vyčkávacího prostoru. Po odletu výsadku jej začleníme do pozemního sledu, který postupuje ve směru činnosti výsadku a po sloučení (dosažení prostoru vysazení) je bojová technika předána praporu.

Při určování výchozího prostoru pro vysazení je třeba vycházet i z toho, že zde stanovíme hlavní a záložní **prostory rozmístění** pro jednotky (útvary) dopravních výsadečových vrtulníků, které jsou vyčleněny pro přepravu výsadku. Vzdálenost mezi prostory je 20 i více km a mezi jednotlivými letišti (zpevněnými travnatými plochami) 10—15 km. Prostor rozmístění je podstatně blíže k linii fronty a může být od ní vzdálen 50—60 km nebo i méně.

Pro bojové vrtulníky, které zabezpečují přelet, vysazení a vedení boje výsadku, určujeme letiště nebo prostor pro **dočasné rozmístění**, jež mohou být bočně od vyčkávacího prostoru ve vzdálenosti 20—30 km a od předního okraje 50—60 km.

Mezi další a velmi závažné úkoly patří zabezpečení výsadku **během přepravy vzduchem**, což je bezprostředně spojeno nejen s přeletem linie fronty, ale i území obsazeného nepřitelem a vysazením ve stanoveném prostoru.

Bojový řád v článku 105 dále uvádí, že „...průletové pásmo taktického vzdušného výsadku se vybírá na směr, kde má nepřítel nejméně prostředků protivzdušné obrany a kde terénní podmínky dovolují uskutečnit přelet v malých výškách“. Současně také stanoví, že „...průletové pásmo může být 2 až 4 km široké“.

Nejdříve se budu zabývat **výškou přeletu**, která je vždy ovlivněna systémem nepřátelské PVO, rozsahem jejího umlčení, denní či noční dobou, povětrnostními podmínkami, konfigurací terénu na trati letu, požadovanou sestavou vysazované jednotky a počtem přistávacích ploch. **Bojové vrtulníky** poletí nejčastěji v rozvěřené sestavě v odstupňovaných výškách, zejména na čele a boku bojové sestavy dopravních výsadkových vrtulníků. Dále můžeme předpokládat, že na zádi této sestavy mohou být bojové vrtulníky ucleněny buď lineárně vedle sebe, nebo stupňovitě vpravo či vlevo (obrácený klín), kde plní úkoly zálohy připravené k zásahu na jednotlivé směry (boky). S přihlédnutím na výšku letu dopravních výsadkových vrtulníků lze vyvodit, že bojové vrtulníky mohou působit nejen v malé, ale i v přízemní výšce (do 100 m). Přitom dopravní výsadkové vrtulníky budou nejčastěji využívat zejména **přízemní výšky** (20–30, maximálně do 50 m), čímž zabezpečíme moment překvapení, jehož podmínkou je skrytý manévr letu vrtulníků s dokonalým využitím konfigurace terénu, zvukové kulisy nebo ztížených povětrnostních a pozorovacích podmínek.

Pokud **šířka průletového pásma** je v předpise vymezena uvedenou normou, tak je zapotřebí vycházet z toho, že při letu v malých nebo dokonce přízemních výškách nejsou, podle mého názoru, výhodné široké sestavy, ale základní sestavou by měl být roj nebo vrtulníky v klínu v mírně rozvěřených sestavách a s menšími rozestupy. Pokud je rozstup mezi vrtulníky 30–60 m, tak šířka roje při sestavě klínu je 100–300 m. Rozestupy mezi roji jsou 100–300 m. Jedna letka letí zpravidla v sestavě proudu nebo klínu, při vzdálenosti mezi roji 200–300 m. Při tomto členění je šířka letky 300–500 m a hloubka 400–600 m. Vzdálenost mezi letkami dosahuje 500 m.

Za předpokladu, že dopravní výsadkový vrtulníkový pluk poletí v proudu letek, tak jeho délka může dosahovat 3100–3900 m a šířka 500–700 m. Poletí-li tento pluk v sestavě tří letek v klínu, potom se celková délka snižuje o polovinu, ale šířka dosahuje 1500–1700 m. Připočteme-li k uvedeným hodnotám bezpečnostní vzdálenost na každé straně minimálně 100 m, tak v prvním případě dosahuje šířka 900 m a ve druhém dokonce 1900 m. Z toho vyplývá, že do stanovené šířky průletového pásma zbývá ještě 1100 nebo 2100 m. Ovšem i zde platí zásada, že umlčovaná plocha musí být o 1–2 km širší než vlastní průletové pásmo vymezené šířkou bojové sestavy dopravních výsadkových vrtulníků, což celkově odpovídá uváděné normě v předpisu 2–4 km.

V této souvislosti je třeba mít na zřeteli, že zabezpečení průletového pásma spočívá v umlčení různých nepřátelských odporů a palebných prostředků, především protiletadlových a radioelektronických v celé šířce. Přitom systém PVO nepřítel by měl být umlčován ještě do podstatně větší šířky.

V souladu s článkem 112 raketové vojsko a dělostřelectvo v období palebného doprovodu vojsk útočících v hloubce nepřátelské obrany „...provádí nepřetržitou a mohutnou palbu dělostřelectva a údery raket s konvenční náplní na vojska prvního sledu nepřítel, na jeho zálohy a další objekty a cíle“. Dále se v tomto článku uvádí, že „...kromě toho ničí nepřátelské prostředky protivzdušné obrany v průletovém pásmu a na jeho bocích“.

Je zřejmé, že vyčleněné dělostřelectvo v době přiletu vrtulníků dočasně přeruší palbu v průletovém pásmu a soustředí ji na boky tohoto pásma. V této době nadále povedou palbu zbraně a děla, která jsou určena pro přímou střelbu (na tom se budou podílet motostřelecké a tankové pluky prvního sledu). V okamžiku, kdy dopravní výsadkové vrtulníky přilétají k přednímu okraji, nabývá platnosti další požadavek — účinné umlčení nepřátelských ručních zbraní (do vzdálenosti až 1 km), lehkých a těžkých kulometů (do 2—4 km), protitankových zbraní a PTRS (do 3—5 km) a popřípadě dalších cílů, které by proti vrtulníkům mohly vést přímou střelbu.

Z hlediska šířky průletového pásma nelze, podle mého názoru, předpokládat, že dělostřelectvo jednoho pluku prvního sledu bude schopno umlčet celé pásmo a nadále ničit další cíle nepřítele na trati letu včetně prostoru vysazení. Myslím, že takový předpoklad není reálný. Je to navíc ovlivněno i určitým nedostatkem dělostřelectva, které by bylo zapotřebí vyčlenit pouze k plnění různých úkolů ve prospěch výsadku. Současně nemůžeme přehlédnout ani trvalý požadavek, že v jednom dnu je možné postupně vysadit několik výsadků.

Myslím, že lze počítat s takovou variantou, kdy **dělostřeleckého doprovodu** se zúčastní další dělostřelectvo, jež bude rozmístěno na bocích od průletového pásma a má možnost aktivně působit před čelo letící skupiny vrtulníků a po stanovenou dobu průletu postupně umlčovat důležité palebné prostředky nepřítele.

Současně předpokládám i další variantu, kdy vyčleněné dělostřelecké oddíly budou jednak rozmístěny přímo ve směru bojové trati letu vrtulníků a jednak na bocích. Přitom část dělostřelectva bude působit jen do přiletu vrtulníků na úroveň palebných postavení. V tomto okamžiku přímé ničení dalších a nově zjištěných nepřátelských palebných prostředků na trati letu přebírá **letecký doprovod** v úzké součinnosti s dělostřelectvem rozmístěným na bocích. Navíc letecký doprovod může být organizován tak, že na přímém zajištění výsadku se budou podílet **bojové vrtulníky**, jež poletí v odstupňovaných výškách na čele, bocích a zádi sestavy dopravních výsadkových vrtulníků. **Stíhací letectvo** bude završovat zajištění výsadku co do výšky a větší vzdálenosti.

Z uvedeného je zřejmé, že na zabezpečení přeletu výsadku se kromě letectva bude bezprostředně podílet většina dělostřelectva divize, popř. i nadřízeného velitele, což bude ovlivněno nejen značným počtem cílů a odporů nepřítele, které musí být souběžně umlčeny, ale i dalším ustanovením předpisu, kdy **... vysazení taktického výsadku bezprostředně připravuje a organizuje velitel divize**, což má přímý dopad i na rozsah podpory výsadku.

V článku 105 je také uvedeno, že **... k zamaskování přeletu se může použít dýmu a aerosolů**. V závislosti na povětrnostních podmínkách, myslím, že je možné ve prospěch výsadku nejčastěji používat oslepující, maskovací a klamné dýmové clony. Na vytvoření dýmových clon se mohou podílet prostředky dělostřelectva. Předpokládám, že dělostřelectvo bude nejčastěji oslepující prostředky PVO a ostatní zbraňové systémy nepřítele po obou stranách průletového pásma na vzdálenost 2 i více km a do hloubky 7—10 km od předního okraje. Vojskové letectvo je schopno krátkodobě vytvořit různé dýmové clony na velkých plochách, směrech a do dostatečně větší hloubky týlu nepřítele.

V případě zadýmování je, podle mého názoru, nutné toto uskutečnit 2—3 minuty před doletem vrtulníků k linii fronty. Při zadýmování nepřítele vrtulníky zpravidla letí těsně nad dýmovou clonou i za cenu zvýšení výšky letu.

V době letu do prostoru vysazení vrtulníky letí v minimálně možných výš-

kách, využívají konfigurace terénu a prostorů, kde je nepřítel zničen konvenčními nebo jadernými zbraněmi, anebo kde jsou mezery v jeho bojových sestavách. K umlčení pozorovaných a nezničených cílů nebo nových palebných prostředků nepřítele a zejména těch, které nebyly zjištěny průzkumem podporujícího dělostřelectva, vedou bojové vrtulníky palbu z palubních zbraní a určené jednotky výsadku z ručních zbraní.

Posledním a velmi důležitým úkolem je zabezpečení **vysazení výsadku** a vedení boje v týlu nepřítele. V souladu s ustanovením čl. 105 se určuje „... **hlavní a záložní prostor vysazení**“. Dále je uvedeno, že „... **v prostoru vysazení se určuje jedna nebo více přistávacích ploch**“.

V útočném pásmu divize prvního sledu, které je široké 10–20 km, určujeme většinou dva prostory vysazení ve vzdálenosti 5–10 km. Přitom hlavní prostor označujeme jako variantu „A“ a záložní jako variantu „B“. V některých případech může vzniknout situace, že pro jeden výsadek bude nutné předem vyčlenit i více prostorů, které označíme jako variantu „C“ a „D“.

Rozloha prostoru vysazení může dosahovat 20–25 km². Toto bude vždy závislé na předpokládané činnosti nepřítele, charakteru bojového úkolu, hodnotě vysazených jednotek, konfiguraci terénu a v neposlední řadě na denní či noční době. Při činnosti v horském a zalesněném prostoru může rozloha činit 25 až 50 km² v závislosti na způsobu vysazení a možnosti uskutečňování pružného manévru.

Rozlohu prostoru vysazení dále ovlivňují možnosti palby určitého počtu přistávacích ploch. I zde může platit zásada, že v našich podmínkách, kde je značně členitý terén, budeme nejčastěji volit přistávací plochy v obdobném počtu jako nakládací místa. Tím také docílíme toho, aby předem stanovená bojová sestava přistála v určených prostorech a byla schopna bezprostředně po vysazení zahájit aktivní boj. V této souvislosti je zapotřebí docenit, že na volbu přistávacích ploch mají bezprostřední vliv i varianty vysazení.

Vysazení **přímo na cíl** může být uskutečněno za předpokladu, že vlastním vysazením předchází letecká podpora a podle hloubky vysazení i podpora dělostřelectva. V případě, že do prostoru vysazení je s 10–20minutovým předstihem veden jaderný úder střední ráže, pak samotné vysazení bude zpravidla provedeno 400–600 m od epicentra výbuchu na návětrné straně. Tlaková vlna jaderného výbuchu není pro vrtulníky nebezpečná, jestliže jsou v době výbuchu na trati letu ve vzdálenosti 20–25 km od jeho epicentra. V důsledku zkrácení norem, jak jsem uvedl v první části článku, by vrtulníky v době výbuchu nejčastěji dosahovaly linie fronty. Hovoříme-li o vysazení přímo na cíl, může k tomu dojít i za situace předejití nepřítele v jeho obsazení.

Další variantou je vysazení v **bezprostřední blízkosti objektu**, kde v důsledku terénu můžeme přistávací plochy volit ve vzdálenosti 1–2 km od plánovaného objektu.

Vysazení ve větší vzdálenosti patří mezi další varianty a používá se nejčastěji při vedení boje na velkém prostoru anebo při změně úkolu, kdy výsadek musí uskutečnit manévry ke zničení objektu nebo ovládnutí důležité části terénu.

Poslední varianta je vysazení **různou kombinací** předchozích variant, což bude podmíněno vývojem situace, změnou směru hlavního úderu nebo s přechodem na použití jaderných zbraní.

V souladu s článkem 114 řádu Všeob-R-2 se „**k obsazení přistávacích ploch a zabezpečení vysazení praporu může vysílat předsunutá skupina v síle jedné**

až dvou motostřeleckých čet, zesílená protiletadlovými střelci, ženisty a chemiky-průzkumníky“. Předpokladem je, že skupina poletí s několikaminutovým předstihem na čele bojové sestavy proudů vrtulníků a bude navíc zesílena bojovými vrtulníky. Bojové vrtulníky vedou pozorování nepřítele a palebnou podporu výsadku. Navíc stíhací letectvo plní stanovené úkoly na výzvu [ze střehu na letišti nebo ve vzduchu] a podle potřeby může letecký návodčí, který je u velitele výsadku, upřesnit úkol za letu a bezprostředně při vysazení.

Vyčleněné dělostřelectvo pro podporu boje výsadku zpravidla 2—3 minuty před přiletem vrtulníků na stanovené přistávací plochy přerušuje palbu bezprostředně na tento prostor, a do vysazení ničí nepřítele vojskové letectvo. K době vysazení dělostřelectvo uskutečňuje podporu výsadku, ničí palebné prostředky a zálohy nepřítele. Pro vyžádání a řízení palby dělostřelectva je výhodné, aby u velitele výsadku byl důstojník dělostřelectva se spojovacími prostředky.

Boj výsadku v týlu nepřítele se ve většině případů rozvíjí za velmi složité situace. Vyznačuje se velkou samostatností, postupným zasazováním do boje jednotek a jejich vysazením, nejasností situace, časovým omezením v organizaci boje a narůstající jeho úporností při přibližování záloh nepřítele. Výsadek plní bojové úkoly jak útokem, tak i obranou, přičemž využívá přepadu jednotlivých objektů nepřítele, lécek na přístupových cestách a směrech, včetně diverze. Druhy a způsoby boje výsadku budou vždy závislé na plnění bojových úkolů, neboť se mohou velmi rychle měnit, protože sama bojová situace je charakteristická právě častými změnami.